

**Titlu proiect: „Consolidarea capacității de implementare și evaluare a strategiilor/politicilor publice pe care le coordonează OSIM și ME”
Cod SIPOCA 583, Cod MySMIS2014: 127610**

Raport de cercetare final

Activitatea 3.7 Derularea de consultări și cercetări sociale în vederea evaluării abordării, măsurilor, rezultatelor și indicatorilor avansați în proiectul strategii naționale în domeniul proprietății industriale de către stakeholderi

Echipă experți:

1. Ivan Marius Claudiu – Expert SIPOCA
2. Răzvan Deșliu – Expert SIPOCA
3. Cătălinoiu Adriana – Expert SIPOCA
4. Sabin Rotaru – Expert SIPOCA
5. Cătălin Balan – Expert SIPOCA
6. Mircea Negruță – Expert SIPOCA

I. INTRODUCERE SI PRECIZĂRI METODOLOGICE

Studiul derulat și-a propus testarea modului în care sunt percepute anumite măsuri specifice ale unui proiect de strategie de proprietate industrială, respectiv evaluarea mecanismelor sociale care pot asigura o mai bună dinamică a utilizării certificatelor de brevete, de mărci, de modele/desene industriale, inclusiv transferul tehnologic aplicat al invențiilor brevetate în România.

În acest sens a fost realizată o cercetare socială prin sondaj de opinie telefonic reprezentativ în rândul reprezentanților mediului de afaceri (IMM-uri, companii etc.) care s-a focalizat asupra evaluării percepției publice privind subiecte reprezentative, de interes strategic pentru agenda guvernamentală privind proprietatea industrială, respectiv identificarea unor măsuri de intervenție în interesul cetățenilor.

În mod specific s-a urmărit:

- Evaluarea relației mediului de afaceri cu OSIM și alte servicii publice conexe înregistrării drepturilor de proprietate industrială;
- Analiza și evaluarea relației dintre mediul de afaceri și cu mediul extern (universități, institute sau centre de cercetare);
- Identificarea gradului de importanță pe care IMM-urile din România îl acordă inovațiilor, proceselor inovatoare și înregistrării mărcilor;
- Colectarea unor date sociale care pot explica propensiunea către inovare și utilizare a drepturilor de proprietate industrială de către IMM-urile românești;
- Identificarea unor așteptări sau teme importante aflate pe agenda reprezentanților IMM-urilor din România care pot ajuta la o mai bună fundamentare sau ajustare a strategiei de proprietate industrială a României;
- Analizarea altor problemelor subsecvente proprietății industriale care preocupă pregnant mediul de afaceri din România;
- Evidențierea și configurarea unor recomandări care vor ajuta la mai buna organizare a strategiei de proprietate industrială a României.

Temele de cercetare abordate în cadrul sondajului de opinie telefonic s-au focalizat asupra unor aspecte de interes major pentru proprietatea industrială din România.

Prima dintre acestea a vizat utilizarea și satisfacția reprezentanților IMM-urilor din România în raport cu serviciile furnizate de OSIM. Acest aspect este subsumat intenției de dezvoltare a capacității instituționale a OSIM și este abordat ca atare în cadrul strategiei naționale de proprietate industrială. Rezultatele ne vor arăta unde stăm în această privință și care sunt posibilele pârghii de intervenție.

Un alt aspect de interes abordat în cercetare este colaborarea dintre IMM-uri și organizații cu potențial generator de inovație – universități, institute sau centre de cercetare. Acest parteneriat este unul care poate acționa sinergic pentru o mai bună dinamică a utilizării drepturilor de proprietate industrială în România. Tot în această direcție a fost evaluată și relația de colaborare dintre IMM-uri și Centrele de transfer tehnologic.

Un alt aspect cheie asupra căruia cercetarea s-a oprit a fost nivelul de încredere manifestat de reprezentanții IMM-urilor românești în sistemul de protecție a drepturilor de proprietate industrială. Este un ingredient cheie care apropie sau dimpotrivă, îndepărtează jucătorii economici de practica de a-și apăra proprietatea industrială. Tot în acest perimetru de interes am urmărit și importanța acordată de IMM-urile din România produselor care pot face obiectul protecției industriale – inovații, desene și modele industriale, mărci, gradul în care acestea înțeleg rolul economic al acestora și se orientează ca atare în competiția de piață.

Nu în ultimul rând cercetarea a evaluat și capacitățile sociale și financiare ale IMM-urilor de a accesa și utiliza inovații și sistemul drepturilor de proprietate industrială precum și alte teme actuale de interes public pentru problematica asociată proprietății industriale în România.

Aceste teme de cercetare au fost operaționalizate în itemi în cadrul unui chestionar elaborat de experții OSIM și pre-testat în procesul de colectare a datelor.

Colectarea datelor prin intermediul unui sondaj de opinie de tip CATI (completarea telefonică a chestionarelor) s-a derulat în perioada aprilie-mai 2022.

Grupul țintă al sondajului a fost reprezentat de IMM-uri care activează în România la data realizării colectării datelor. Au fost utilizat 2 eșantioane reprezentative după cum urmează:

1. Un eșantion reprezentativ pentru grupul microîntreprinderilor din România (maxim 9 angajați, cifră afaceri până la 2 mil. EURO echivalent lei) – au fost vizate minim de 400 de astfel de companii;
2. Un eșantion reprezentativ pentru grupul întreprinderilor mici, mijlocii și mari din România compus (între 10-49 angajați întreprinderi mici, între 50-249 angajați întreprinderi mijlocii, minim 250 angajați întreprinderi mari și o anumită cifră de afaceri – conform clasificării legale LEGE Nr. 346 din 14 iulie 2004 privind stimularea înființării și dezvoltării întreprinderilor mici și mijlocii¹. Au fost vizate din minim 900 de IMM-uri

Ambele eșantioane utilizate au fost stratificate, probabiliste, reprezentative după cum urmează:

1. Eșantionul reprezentativ pentru grupul microîntreprinderilor din România are o eroare maximă admisă de $\pm 4.9\%$, la un interval de încredere de 95%.

¹ (art. 4).

UNIUNEA EUROPEANĂ

Programul Operațional Capacitate Administrativă
Competența face diferența!

Instrumente Structurale
2014-2020

2. Eșantionul reprezentativ pentru grupul întreprinderilor mici, mijlocii și mari din România compus din 900 de IMM-uri a avut cu o eroare maximă admisă de $\pm 3.3\%$, la un interval de încredere de 95%.

Stratificarea eșantioanelor s-a făcut după rezidența sediului social (cele 8 regiuni de dezvoltare ale României²) și numărul de angajați al companiei. În cazul eșantionului de microîntreprinderi s-au utilizat 2 categorii de stratificare: maxim 4 angajați, 5-9 angajați iar în cazul eșantionului de întreprinderi mici, mijlocii și mari (4 categorii: 10-20 angajați, 21-49 angajați, 50-100 angajați, 101-250 de angajați, peste 250 de angajați).

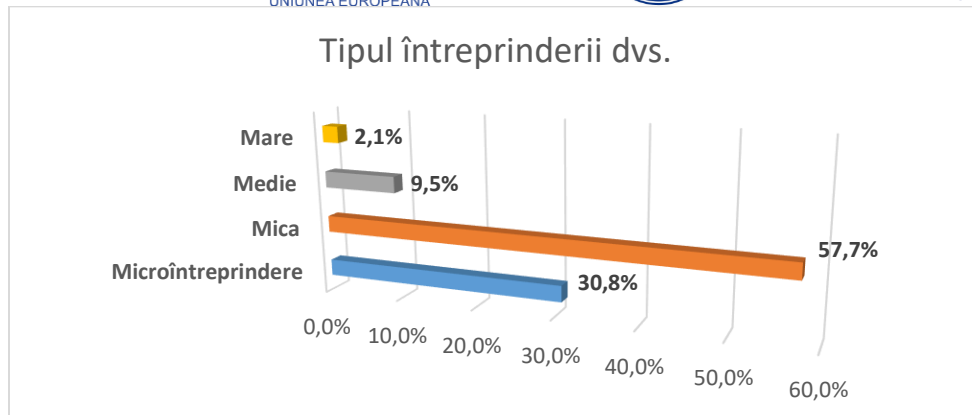
Analiza datelor prezintă, separat, rezultatele obținute în cazul eșantionului de micro-întreprinderi, respectiv de IMM-uri.

II. ANALIZA DATELOR

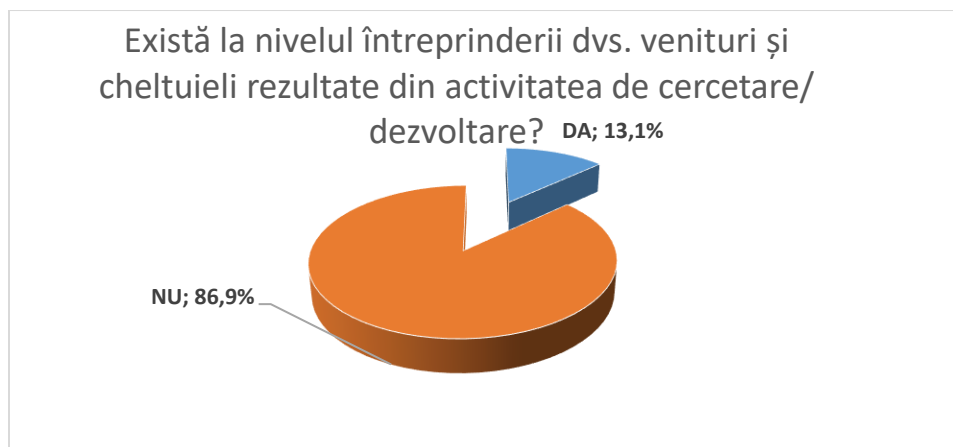
1. Profilul agenților economici eșantionați

Conform datelor statistice oficiale, România are circa 487.000 de firme dintre care 99,7% reprezintă IMM-urile. Distribuția tipurilor de întreprinderi cuprinse în eșantionul chestionat urmează raportul între întreprinderi mari, IMM și microîntreprinderi de la nivelul economiei naționale:

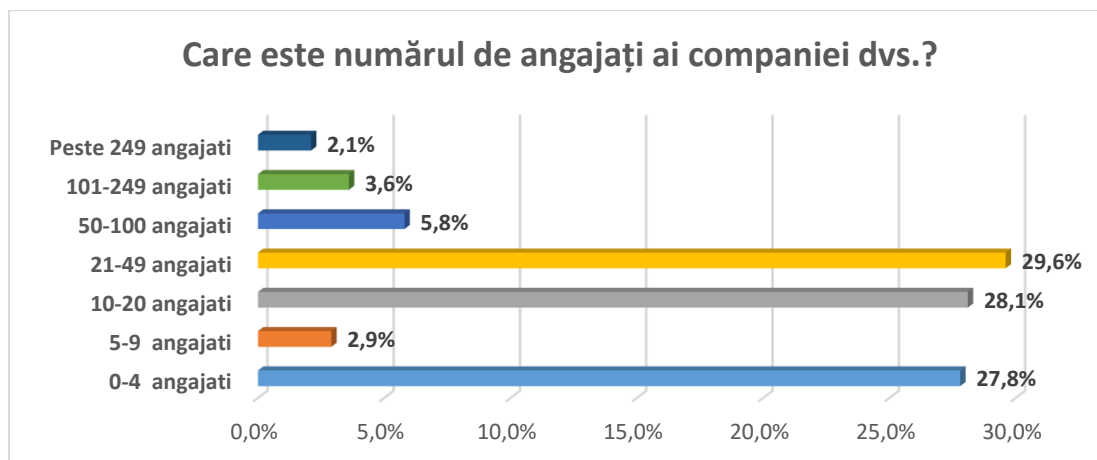
² https://ro.wikipedia.org/wiki/Regiunile_de_dezvoltare_ale_Rom%C3%A2niei

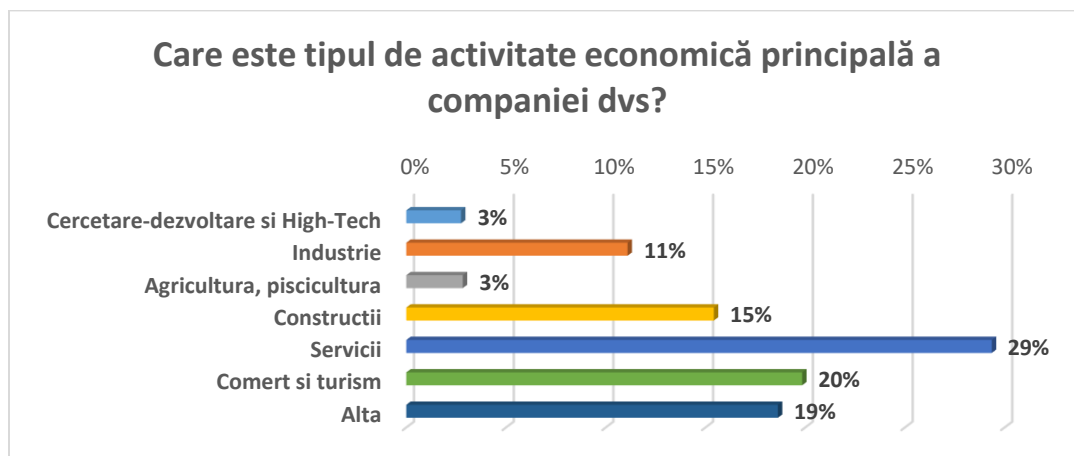
13% dintre întreprinderile chestionate declară a avea cheltuieli și venituri rezultate din activități de cercetare-dezvoltare. Procentul se suprapune aproape cu ponderea întreprinderilor mari și mijlocii din eșantionul chestionarului.

Ponderea întreprinderilor cu cheltuieli și venituri din activități de cercetare-dezvoltare se regăsește în segmentul întreprinderilor cu un număr de angajați între 50 și peste 249 de angajați, așa cum reiese din graficul alăturat:

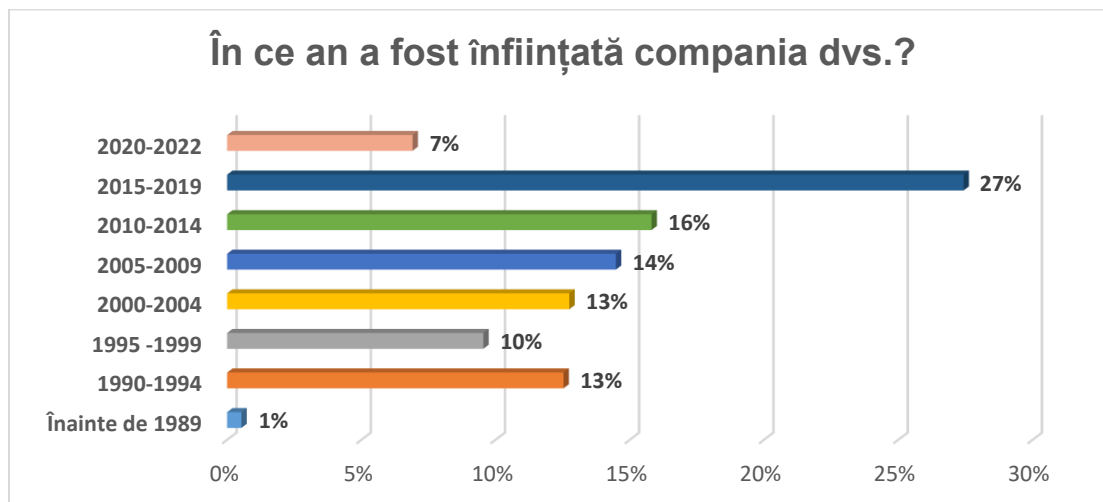

În ce privește domeniul de activitate, eșantionul oglindește relativ fidel distribuția sectoarelor principale de activitate la nivelul economiei naționale, cu o predominanță a firmelor active în servicii, comerț și turism.

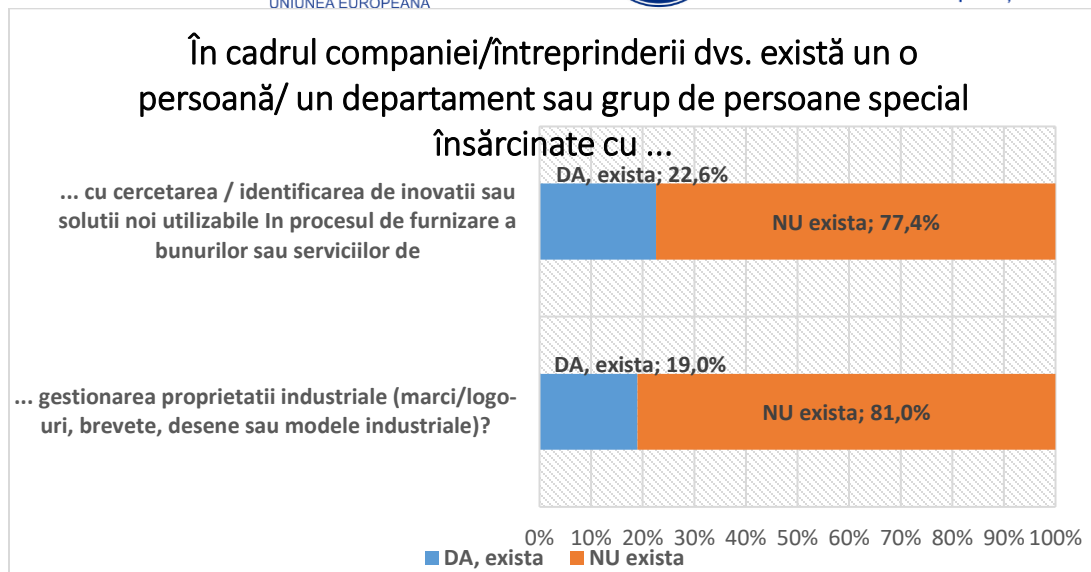
Peste jumătate dintre firmele chestionate (51%) au o durată de activitate de până la 10 ani.

2. Rolul elementelor de proprietate industrială în cadrul firmelor

Dintre reprezentanții firmelor intervievate, aproximativ o cincime (20%) au declarat că firma deține cel puțin o persoană responsabilă cu gestionarea proprietății industriale/inovarea.

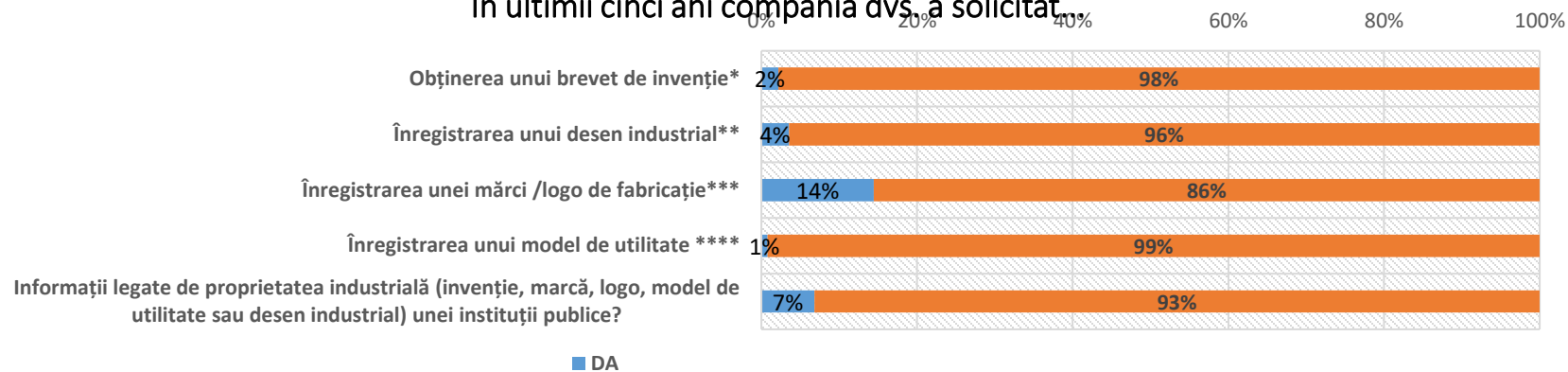

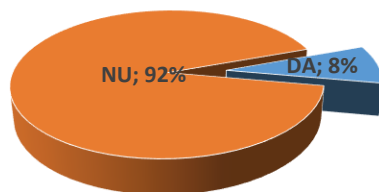
Ținând cont că eșantionul reprezentativ al cercetării cuprinde aproximativ 88% întreprinderi mici și microîntreprinderi, considerăm acest raport ca reprezentând o tendință pozitivă de propagare a importanței elementelor de proprietate industrială/inovare și către sectorul mai sub-capitalizat al mediului de afaceri românesc.

În ciuda rolului important pe care îl deține cunoașterea și gestionarea inovării și proprietății industriale în cadrul firmelor, în ce privește concretizarea inovării în cadrul firmelor prin depunerea și înregistrarea de instrumente de proprietate industrială (brevete, desene, mărci, model de utilitate sau utilizarea secretelor comerciale) se înregistrează procente foarte scăzute din totalul firmelor eșantionate, inclusiv la nivelul minimal de solicitare de informații legate de proprietate industrială:

În ultimii cinci ani compania dvs. a solicitat...

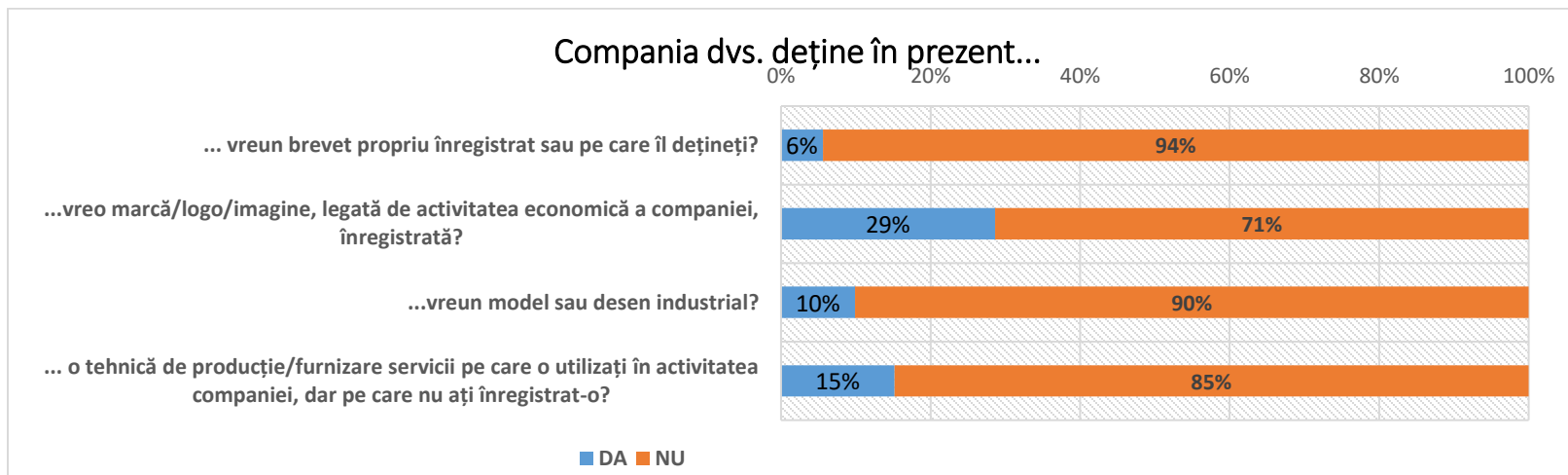

Ați utilizat secrete comerciale în fabricarea produselor firmei dvs.?

Doar 6% dintre întreprinderile chestionate dețin un brevet înregistrat și doar puțin peste un sfert (29%) dețin o marcă înregistrată. Remarcăm însă procentul de 15% dintre firme care consider că dețin elemente inovative de producție/furnizare servicii dar pentru care nu au efectuat demersuri de înregistrare.

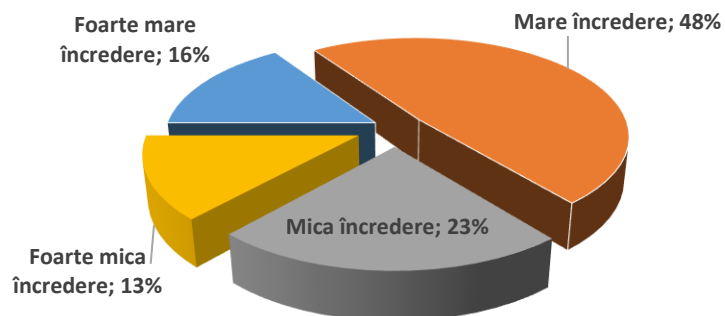

3. Măsurarea calității serviciilor oferite de OSIM

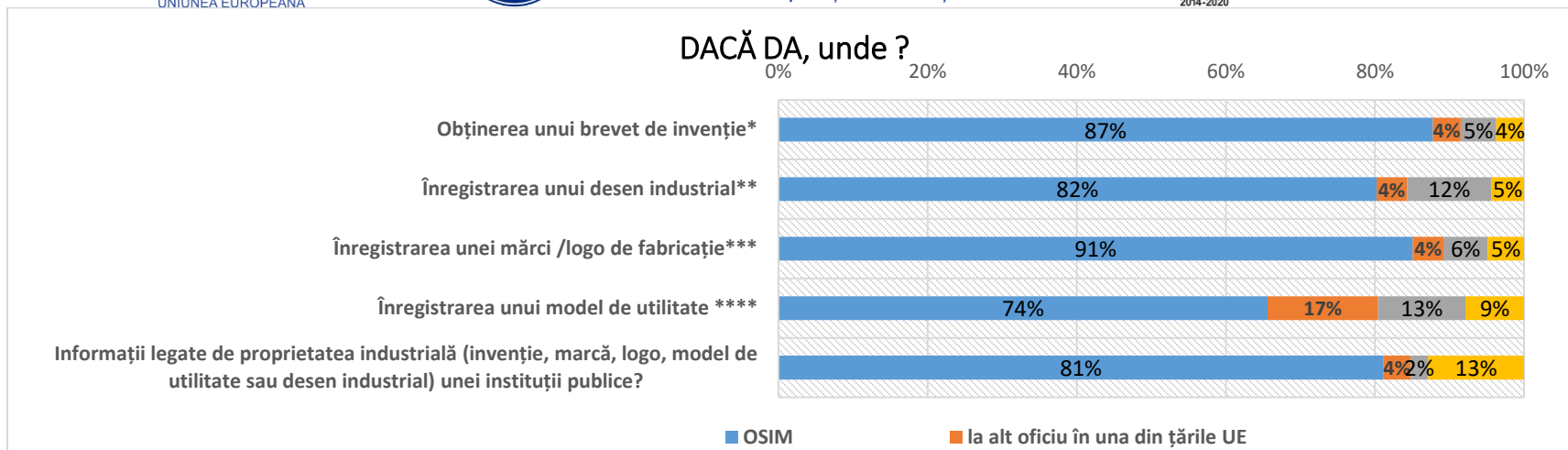
Încrederea mediului de afaceri în sistemul instituțional de protejare a proprietății industriale reprezentat prin OSIM se plasează la un nivel înalt de peste 60% dintre cei chestionați:

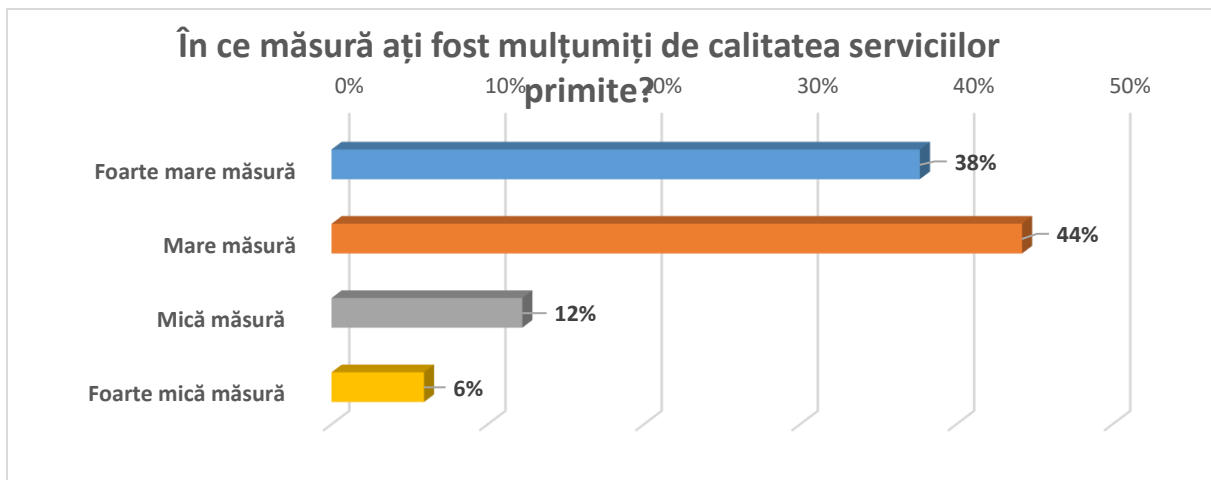
Câta încredere aveți în sistemul de protecție a drepturilor de proprietate industrială așa cum funcționează prin intermediul Oficiului de Stat pentru Invenții și Mărci?

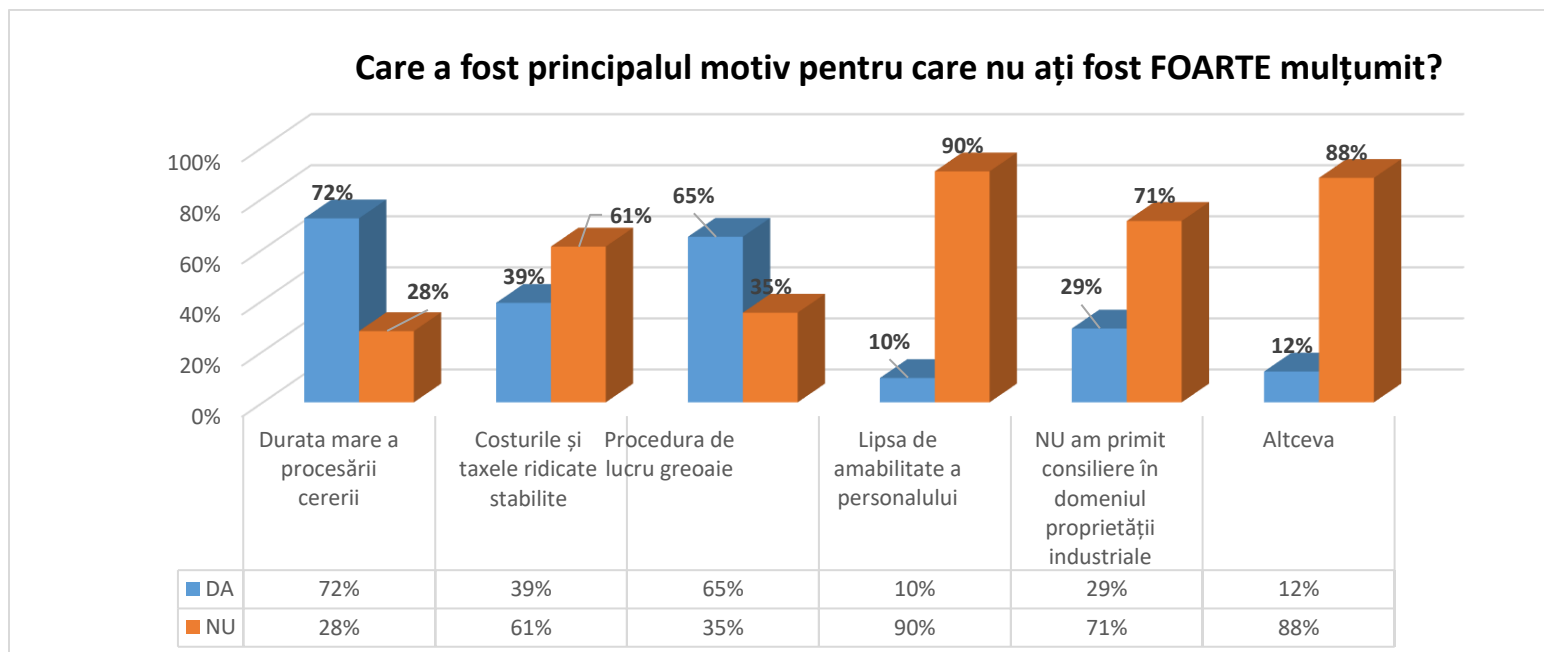
Dintre firmele care au întreprins demersuri pentru obținerea protecției elementelor de proprietate industrială peste trei sferturi dintre acestea s-au adresat autorității unice la nivel național pentru asigurarea proprietății industriale, Oficiul de Stat pentru Invenții și Mărci (OSIM):

Peste 80% dintre firmele care au apelat la serviciile OSIM (82%) se declară mulțumite și foarte mulțumite de calitatea serviciilor primite:

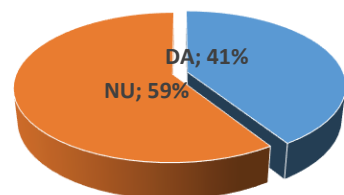

Pentru a analiza în profunzime calitatea serviciilor oferite de OSIM, au fost chestionate suplimentar firmele care s-au declarat nu foarte mulțumite de calitatea serviciilor (44% mulțumite în mare măsură, 12% în mica măsură, 6% în foarte mică măsură). Răspunsurile obținute s-au concentrat cu precădere pe două problematici, legate între ele: durata mare de obținere a titlurilor de proprietate industrială și procedurile de lucru greoaie ce se translează în durata procesului de obținere a protecției proprietății industriale. Restul problematicilor existente nu au obținut o pondere semnificativă din cadrul răspunsurilor primite, inclusiv subiectul costurilor cu obținerea titlurilor de proprietate industrială.

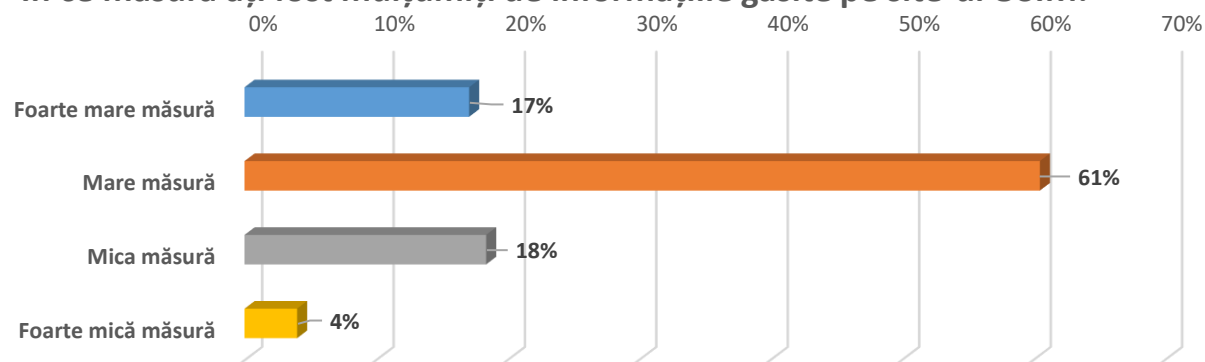
În ce privește modalitățile de informare asupra proprietății industriale, surprinde faptul că mai puțin de jumătate din firmele chestionate nu au accesat niciodată site-ul OSIM:

Ați accesat vreodată site-ul OSIM?

În schimb printre cele 40% de firme care au accesat site-ul OSIM, peste trei sferturi se declară mulțumite în mare și foarte mare măsură de calitatea informațiilor găsite:

În ce măsură ați fost mulțumiți de informațiile găsite pe site-ul OSIM:

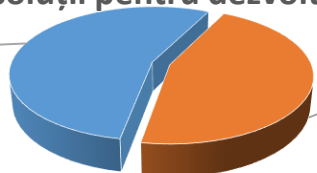

4. Evaluarea activităților de cercetare-dezvoltare și inovare în cadrul firmelor

Peste jumătate dintre întreprinderile chestionate au declarat că sunt preocupate de elemente de inovare , cercetare, dezvoltare pentru dezvoltarea afacerilor proprii:

În compania dvs. se analizează, de obicei, diverse inovații/ noi soluții pentru dezvoltarea afacerii dvs.?

DA; 55%

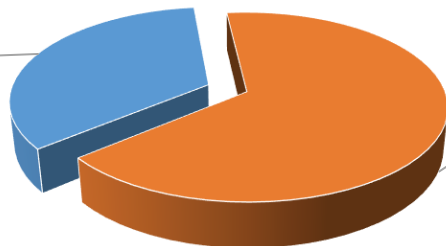

NU; 45%

Dintre cele 55% firme preocupate de elemente de cercetare-dezvoltare-inovare, doar 34% au operaționalizat această preocupare în elemente concrete de inovare cu implicații la nivelul activității curente a firmei:

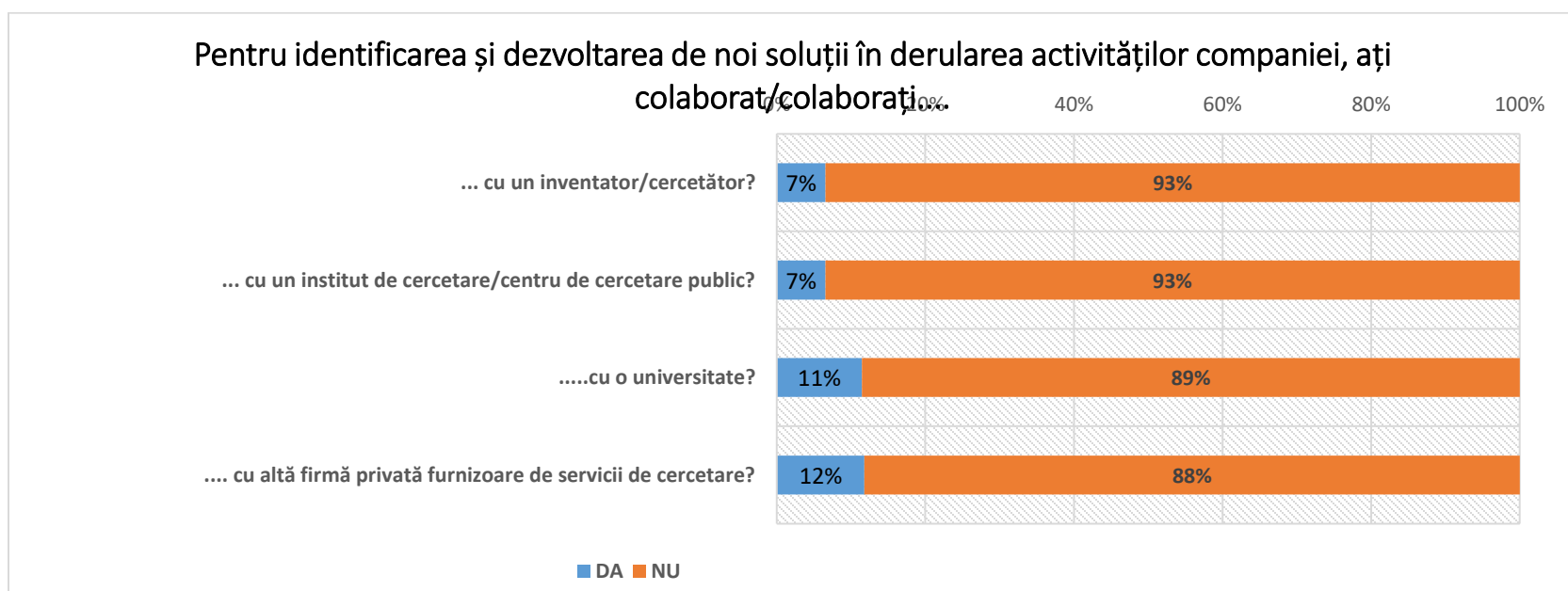
Ați utilizat, până în prezent, inovații pentru dezvoltarea afacerii?

DA; 34%

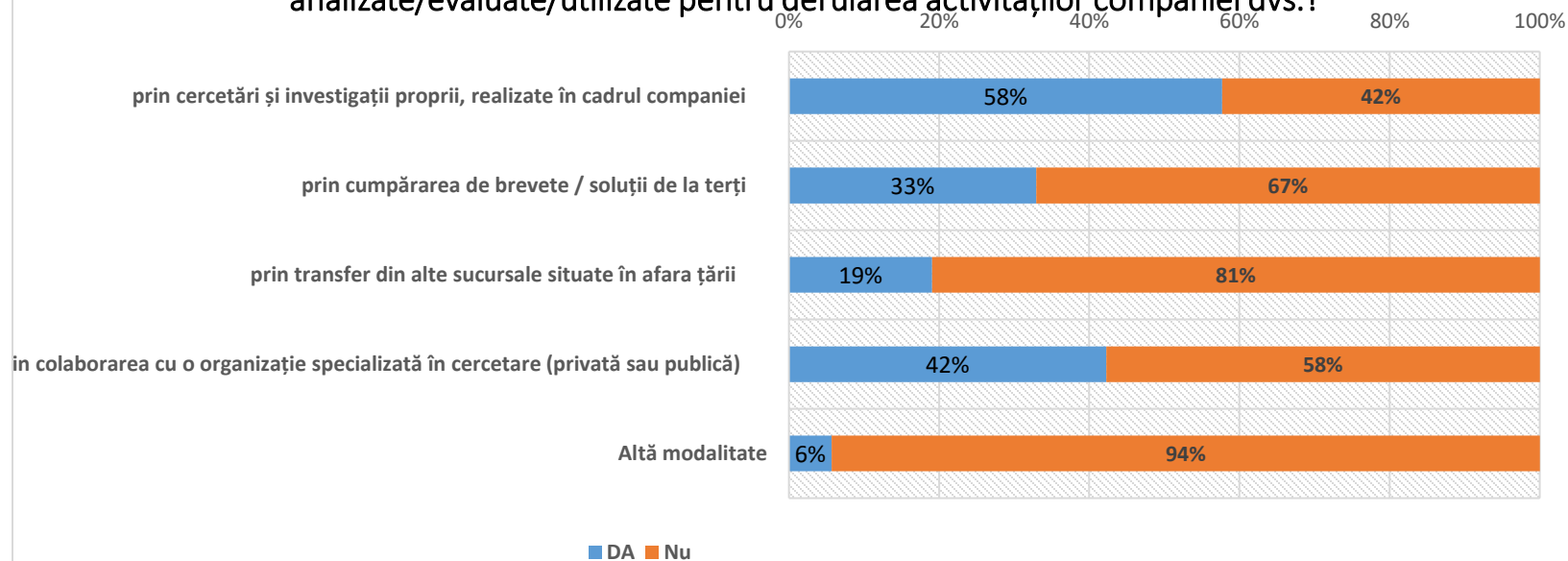
NU; 65%

Raportat la procentul de 13% dintre întreprinderile chestionate care au declarat că au cheltuieli și venituri rezultate din activități de cercetare-dezvoltare, au fost sondate și alte posibilități aflate la îndemâna firmelor pentru a beneficia de noi soluții, procese și produse necesare activității firmei, prin operaționalizarea de colaborări cu furnizori de servicii de cercetare, institute sau universități. Se poate observa din rezultatele de mai jos că procentul firmelor care au apelat la externalizarea serviciilor de cercetare/dezvoltare și inovare (max. 12%) se suprapune aproape perfect cu procentul firmelor care declară activități de cercetare-dezvoltare proprii (13%). Putem presupune că este vorba de același grup de firme, cu precădere mijlocii și mari, care dispun atât de *know-how in house* de CDI, apelând în același timp și la servicii externe de obținere de rezultate CDI.

La nivel de intenții manifestate, peste jumătate dintre firmele chestionate declară că preferă să obțină prin demersuri interne rezultate de CDI, deși doar 13% dintre întreprinderile chestionate declară a avea cheltuieli și venituri rezultate din activități de cercetare-dezvoltare.

Cum considerați că este adecvat să obțineți inovații sau noi soluții tehnologice analizate/evaluate/utilizate pentru derularea activităților companiei dvs.?

Pe de altă parte, aproape jumătate dintre întreprinderi nu alocă nicio resursă financiară pentru stimularea CDI la nivelul firmei:

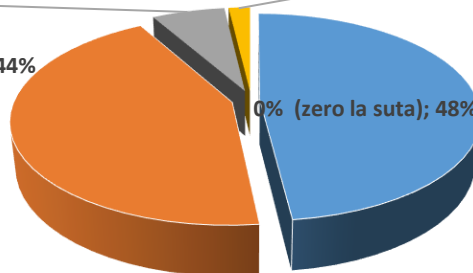
Vă rog să estimați care este procentul DIN cifra de afaceri pe care le-ați alocat identificării/utilizării de inovații / noi soluții tehnice utile derulării afacerii dvs. în ultimii ani.

15 - 40%
(între 15-10 la suta);
6%

Maxim 15%; 44%

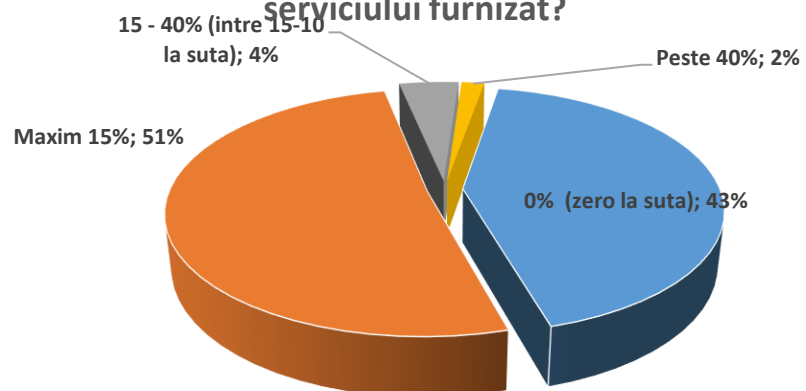
0% (zero la suta); 48%

Peste 40%; 2%

Un procent ceva mai redus de firme (43%) nu investesc nimic în vederea creării și promovării propriului/propriilor brand-uri:

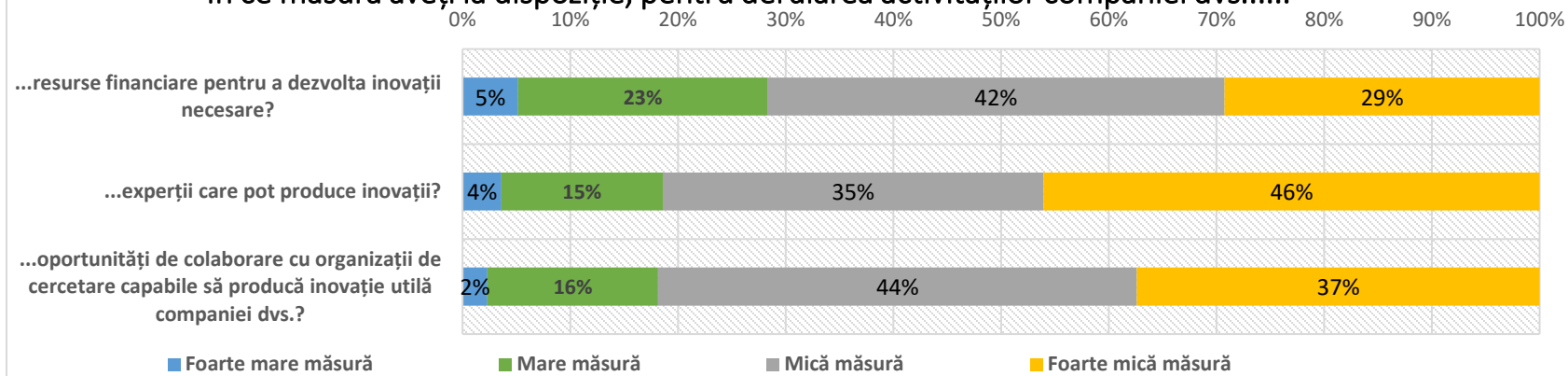
Dar care este procentul din cifra de afaceri utilizat pentru dezvoltarea mărcii/imaginii/brandului produsului sau serviciului furnizat?

Pentru a identifica posibilele cauze ale lipsei de investiții în inovare, peste trei sferturi dintre firmele chestionate (81%) au indicat lipsa de resursă umană specializată și lipsa de oportunități de colaborare cu furnizori de cercetare, în timp ce 71% dintre firme invocă lipsa de resursă financiară.

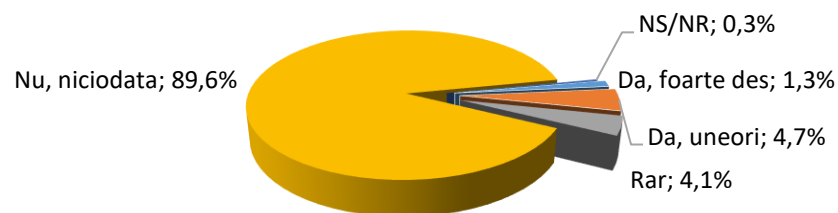

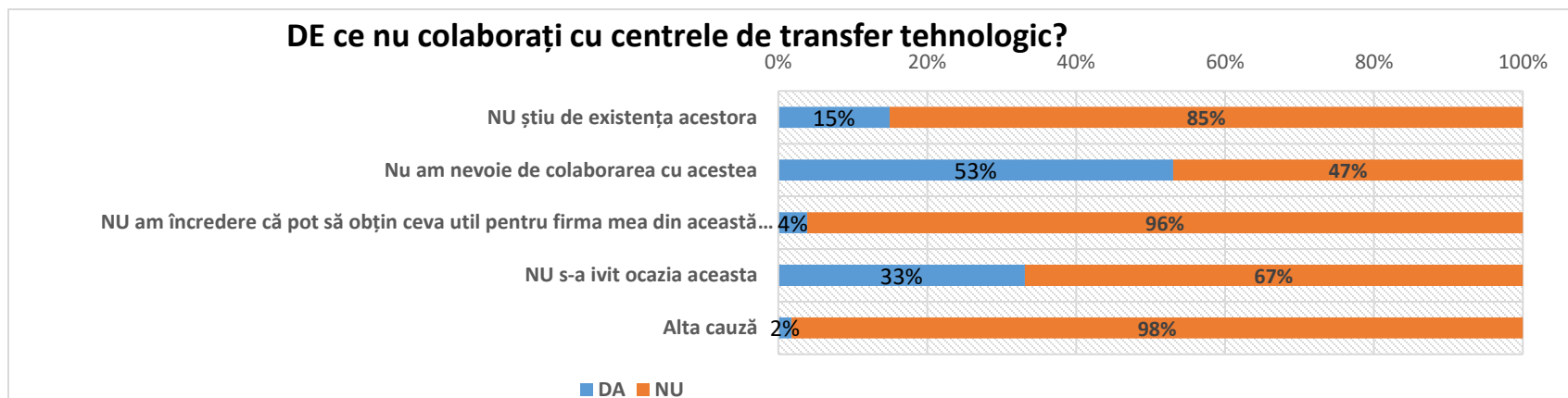
În ce măsură aveți la dispoziție, pentru derularea activităților companiei dvs.....

Un procent ceva mai scăzut, aproximativ 10%, dintre întreprinderile chestionate au apelat la serviciile centrelor de transfer tehnologic, un instrument operaționalizat relativ recent în vederea facilitării transmiterii rezultatelor CDI către mediul privat:

Ați colaborat sau colaborați cu centre de transfer tehnologic pentru accesul la inovații/ noi soluții în derularea activităților companiei?

III. CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI

13% dintre întreprinderile chestionate declară a avea cheltuieli și venituri rezultate din activități de cercetare-dezvoltare. Procentul se suprapune aproape cu ponderea întreprinderilor mari și mijlocii din eșantionul chestionarului.

Dintre reprezentanții firmelor intervievate, aproximativ o cincime (20%) au declarat că firma deține cel puțin o persoană responsabilă cu gestionarea proprietății industriale/inovarea.

Ținând cont că eșantionul reprezentativ al cercetării cuprinde aproximativ 88% întreprinderi mici și microîntreprinderi, considerăm acest raport ca reprezentând o tendință pozitivă de propagare a importanței elementelor de proprietate industrială/inovare și către sectorul mai sub-capitalizat al mediului de afaceri românesc.

În ciuda rolului important pe care îl deține cunoașterea și gestionarea inovării și proprietății industriale în cadrul firmelor, în ce privește concretizarea inovării în cadrul firmelor prin depunerea și înregistrarea de instrumente de proprietate industrială (brevete,

desene, mărci, model de utilitate sau utilizarea secretelor comerciale) se înregistrează procente foarte scăzute din totalul firmelor eșantionate, inclusiv la nivelul minimal de solicitare de informații legate de proprietate industrială.

Doar 6% dintre întreprinderile chestionate dețin un brevet înregistrat și doar puțin peste un sfert (29%) dețin o marcă înregistrată. Remarcăm însă procentul de 15% dintre firme care consider că dețin elemente inovative de producție/furnizare servicii dar pentru care nu au efectuat demersuri de înregistrare.

Dintre cele 55% firme preocupate de elemente de cercetare-dezvoltare-inovare, doar 34% au operaționalizat această preocupare în elemente concrete de inovare cu implicații la nivelul activității curente a firmei.

Raportat la procentul de 13% dintre întreprinderile chestionate care au declarat că au cheltuieli și venituri rezultate din activități de cercetare-dezvoltare, au fost sondate și alte posibilități aflate la îndemâna firmelor pentru a beneficia de noi soluții, procese și produse necesare activității firmei, prin operaționalizarea de colaborări cu furnizori de servicii de cercetare, institute sau universități. Se poate observa din rezultatele de mai jos că procentul firmelor care au apelat la externalizarea serviciilor de cercetare/dezvoltare și inovare (max. 12%) se suprapune aproape perfect cu procentul firmelor care declară activități de cercetare-dezvoltare proprii (13%). Putem presupune că este vorba de același grup de firme, cu precădere mijlocii și mari, care dispun atât de *know-how in house* de CDI, apelând în același timp și la servicii externe de obținere de rezultate CDI.

peste jumătate dintre firmele chestionate declară că preferă să obțină prin demersuri interne rezultate de CDI, deși doar 13% dintre întreprinderile chestionate declară a avea cheltuieli și venituri rezultate din activități de cercetare-dezvoltare.

posibilele cauze ale lipsei de investiții în inovare, peste trei sferturi dintre firmele chestionate (81%) au indicat lipsa de resursă umană specializată și lipsa de oportunități de colaborare cu furnizori de cercetare, în timp ce 71% dintre firme invocă lipsa de resursă financiară.